

हरभरा

उत्पादनवाढीची चतुसूत्री

एकात्मिक किड व्यवस्थापन - हरभरा पिकामध्ये घाटेअळी, मावा, कटवर्म इत्यादी किडीचा प्रादुर्भाव होतो.

१) मशागतीय पद्धत - खोलगट नांगरणी, योग्य वेळी व योग्य वाणांचा पेरणीसाठी वापर करावा. मिश्र पिक म्हणून जवस कोर्धीबीर किंवा मोहरीची लागवड करावी व १०० ग्रॅम ज्वारीचे बियाणे मिसळून पेरणी करावे. कोळपणी व निंदनी करावे.

२) यांत्रिक पद्धती - मोठ्या अळ्या वेचून नाश करावा, टि आकाराचे ५० पक्षी थांबे लावावेत. व कामगंध सापळ्यांचा वापर करावा.

३) जैविक पद्धती - फुलोऱ्यात ५% लिंबोळी अर्क व घाटेअळी लहान असताना एच.ए.एन.पी.व्ही.ची विषाणुची फवारणी करावी.

४) रासायनिक पद्धती

किड	रासायनिक औषध	वापराचे प्रमाण / १० लिटर
शेंगा पोखरणारी अळी	क्विनालफॉस २५ ई.सी.किंवा	२८ मि.ली.
	इमामेक्टिन बेन्झोएट ५ एस.जी.	४.५ ग्रॅम
कटवर्म	क्लोरोपायरीफॉस २०%	२५ मि.ली.

शेतकऱ्यांनी वरील चतुसूत्रीचे अवलंबन केल्यास एकरी १५ ते २० कि.पर्यंत हरभरा उत्पादन घेणे सहज शक्य आहे असे कृषि विज्ञान केंद्राने घेतलेल्या प्रात्यक्षिकातून दिसून आले आहे.

संपादक व प्रकाशक

डॉ. ला. रा. तांबडे

वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख

• संकलक •

प्रा.अमोल शास्त्री

विषय विशेषज्ञ (कृषिविद्या)

प्रा.प्रदिप गोंजारी

विषय विशेषज्ञ (कृषि विस्तार)

डॉ. ला. रा. तांबडे

वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख

कृषि विज्ञान केंद्र, सोलापूर

तांत्रिक माहिती स्रोत

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी | महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

प्रकाशन वर्ष : मार्च २०१७ | एकूण घडी पुस्तिका क्र.५४ | एकूण प्रकाशन क्र.६२ | प्रति : २००० | एकूण खर्च : रु.४९३०/- (राष्ट्रीय अन्नसुरक्षायोजना कडधान्य २०१६-१७.)

वरिष्ठ शास्त्रज्ञ व प्रमुख
शबरी कृषि प्रतिष्ठान संचालित,

कृषि विज्ञान केंद्र, सोलापूर

सोलापूर-बार्शी रोड, मु.खेड, पो.केगाव,
ता.उत्तर सोलापूर, जि.सोलापूर (महाराष्ट्र)

फोन : ०२१७-२५००१५३

Visit us at : www.kvksolapur.org

हरभरा उत्पादनवाढीची चतुसूत्री

हरभऱ्याची पिक हे कडधान्य उत्पादनाचे मुख्य स्रोत आहे. हरभरा एकरी २० क्किंटल पर्यंत उत्पादन घेण्यासाठी खालील पंचसुत्रीचा अवलंब करावा.

सुधारीत जातींचा वापर -

१) फुले विक्रम :- (२०१६) १०५-११० दिवस कालावधी, वाढीचा कल उंच असल्यामुळे यांत्रिक पद्धतीने काढणी करण्यास उपयुक्त, जिरायत, बागायती ठिबकवर व उशीरा पेरणीस योग्य. उत्पादकता बागायती ३५ ते ४० क्विंटल प्रती हेक्टर आणि जिरायती १६ ते १८ क्किंटल प्रती हेक्टर.

२) दिग्वजय :- (२००६) पिवळसर तांबूस टपोरे दाणे मर रोग प्रतिकारकक्षम - जिरायत, बागायती ठिबकवर व उशीरा पेरणीस योग्य. उत्पादकता बागायती ३५ ते ४० क्विंटल प्रती हेक्टर आणि जिरायती १४ ते १५ क्किंटल प्रती हेक्टर.

३) कृपा :- (२००७) जास्त टपोरे दाणे असणारा काबुलीवान, दाणे सफेद पांढऱ्या रंगाचे सर्वाधिक बाजारभाव. महाराष्ट्र मध्य प्रदेश व कर्नाटक राज्याकरिता प्रसारित. (१०० दाण्यांचे वजन ५९.४ ग्रॅम)

बीज प्रक्रिया -

पेरणीपूर्वी ट्रायकोडर्मा या बुरशी नाशकाची ५ ग्रॅम प्रति किलो बियाणे व नंतर रायझोबियम व स्फुरद विरघणारे जीवाणू प्रत्येकी २५ ग्रॅम प्रति किलो बियाणे या प्रमाणात गुळाच्या थंड पाण्यातून बीजप्रक्रिया करावी.

● पेरणी पद्धत व बियाणे प्रमाण -

जिरायती हरभऱ्याची पेरणी सप्टेंबरच्या दुसऱ्या पंधरवाड्यात बीबीएफ प्लान्टरच्या मदतीने ४५ x २०से.मी. अंतरावर करावी. बागायती हरभऱ्याची पेरणी २० ऑक्टोबर ते १० नोव्हेंबरच्या दरम्यान सरीवरंब्यावर टोकन पद्धतीने करावे. याकरिता एकरी १० ते १२ किलो बियाणे पुरेसे होते.

खत व्यवस्थापन -

लागवडी पूर्वी एकरी ५ टन शेणखत जमिनीत चांगले मिसळावे. लागवड करताना एकरी ५० किलो डी.ए.पी., ५ किलो झिंक सल्फेट व २० किलो एमओपीचा वापर करावा. ठिबकद्वारे खत व्यवस्थापनाकरिता १२:६१:०० हे वीद्राव्य खत १० किलो प्रति एकर सुरुवातीच्या ४५ दिवसात द्यावे. दाणे भरताना ०:०:५० हे वीद्राव्य खत ५ किलो प्रति एकर द्यावे.

पिक फांद्या फुटण्याच्या अवस्थेत असताना १% ,१९:१९:१९, फुलोऱ्यामध्ये असताना व दाणे भरताना २% १३:००:४५ (पोटॅशियम नायट्रेट) या वीद्राव्य खताची फवारणी द्यावी.

● अंतरमशागत व अंतरपीक पद्धती - तन व्यवस्थापनासाठी पेरणी पूर्वी वापशावर फ्ल्यूक्लोरॅलीन अथवा स्टॉम्प हे तन नाशक अडीच लिटर प्रती हेक्टरी वापरावे. पहिल्या ३० दिवसात २ कोळपण्या कराव्यात.

पूर्व हंगामी ऊसामध्ये मधल्या सरीवर हरभऱ्याची अंतरपीक म्हणून लागवड केल्यास अधिक उत्पादन मिळून ऊस पिकासाठी उत्तम प्रकारचे बेवड उपलब्ध होते. जवस, करडई, सुर्यफूल आणि फळबागेमध्ये हरभऱ्याची पिक अंतरपीक म्हणून घेता येते.

पाणी व्यवस्थापन - हरभरा पिकास २५ से.मी. पाणी लागते. हरभरा पिकासाठी तुषार सिंचन व ठिबक सिंचनने पाणी दिल्यास, विद्राव्य खते व सुधारित वाणांचा वापर केल्यास उत्पादनामध्ये दुप्पटीने वाढ होते. हरभऱ्यास भारी जमिनीत फांद्या फुटतांना (१५ ते २० दिवसांनी), फुलोऱ्यात असताना (४५ ते ५० दिवसांनी) व दाणे भरताना (६५ ते ७० दिवसांनी) पाण्याच्या पाळ्या द्याव्यात.

● रोग व्यवस्थापन - हरभरा पिकामध्ये मर, कोरडी मुळकूज, खुजा रोग, करपा इत्यादी रोगांचा प्रादुर्भाव दिसून येतो. या रोगांच्या व्यवस्थापनासाठी रोग प्रतिकारकक्षम वाणांचा लागवडीसाठी वापर करावा व बिज प्रक्रिया करावी.

